
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Corbeto Dabrowski, Jan. *La redefinició de Solidaritat : la Polònia catòlica de PiS contra la ideologia LGTB*. Treball de Final de Grau (Universitat Autònoma de Barcelona), 2025 (Ciència política i gestió pública)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/324563>

under the terms of the license.

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau

**La redefinició de Solidaritat: la Polònia catòlica de
PiS contra la ideologia LGTB**

Autor: Jan Corbeto Dabrowski

Tutor: Francesc Xavier Rambla Marigot

Data: 23 de maig de 2025

Grau en Ciència Política i Gestió Pública

Índex

1. Introducció.....	2
2. Context històric.....	3
3. Marc teòric.....	5
4. Metodologia.....	7
5. Anàlisi.....	9
5.1. Aproximació de Solidaritat, comunitat ètnica preexistent.....	9
5.2. La lluita contra l'enemic LGTB en el discurs de PiS.....	13
5.3 Conseqüències polítiques de l'exclusió del col·lectiu LGTB.....	16
6. Conclusions.....	17
7. Bibliografia.....	19
8. Apèndix.....	22

1. Introducció

El partit Prawo i Sprawiedliwość (PiS), en català Llei i Justícia, va estar al davant del govern polonès per primera vegada des de l'any 2005 fins a 2007. A diferència de la seva segona etapa en el govern, de l'any 2015 fins a 2023, aquesta primera va ser molt curta i es va notar al partit la falta d'experiència en el poder. La segona victòria electoral de PiS, i subseqüentment la seva segona etapa en el govern, es va caracteritzar per una clara aplicació dels projectes radicals del partit. També va tenir importància la mort de Lech Kaczyński, president en la primera etapa, que tenia un clar efecte moderador, en comparació amb el seu germà. Lech va morir el 10 d'abril de 2010 en un accident d'avió (Tragèdia de Smolensk).¹ A partir d'aquell moment es van abandonar dogmes de la democràcia liberal, constitucionals i de l'estat de dret, els quals es donaven per fets.² Aquest gir ideològic es va sustentar en una visió ètnica-catòlica excloent de la nació polonesa: PiS es va definir com una alternativa que pretenia apartar-se de la tradició postcomunista. La relació amb la història i la tradició és molt important per a PiS, i està lligada de forma evident a l'Església catòlica. La forta connexió amb l'Església i amb la fe implica una noció de societat basada en valors i premisses religioses, i no en valors morals relativistes. No hi ha dubte que PiS defensa els valors nacionals polonesos definits pel seu lligam amb el catolicisme i les consegüents resistències a influències externes i internes. Aquesta visió es manifesta especialment en l'àmbit del gènere, i, de fet, segons Amnistia Internacional l'any 2022, Polònia era el país de la Unió Europea amb menys drets per a la comunitat LGTB.³ Diferents estudis han definit Polònia com el país més perillós de la Unió Europea per a la comunitat LGTB.⁴

El projecte de PiS no neix, però, del no-res, té els seus fonaments en la interpretació del llegat de Solidarność, Solidaritat en català, el moviment sindical que va derrotar el comunisme soviètic els anys vuitanta i que va portar la democràcia i la llibertat a Polònia. En els seus inicis, Solidaritat era un moviment plural, que agrupava obrers, intel·lectuals seculars, catòlics i liberals. En aquest context ens podem preguntar com PiS s'ha apropiat del llegat de

¹ El 10 d'abril de 2010, l'avió que transportava a noranta-sis polítics, comandants militars i líders religiosos, entre ells el President de la República de Polònia d'aquell moment, Lech Kaczynski, es va estavellar quan aterrava a l'aeroport de Smolensk, Rússia. Aquesta història té una força especial a Polònia, i no només per la mort de tots els passatgers de l'avió, perquè l'accident va tenir ecos històrics inquietants. El president Lech Kaczyński es dirigia a un acte en commemoració de la matança de Katyn (abril de 1940), una sèrie d'assassinats en massa comesos després que Stalin ordenés la mort de més de vint-i-un mil oficials polonesos, en un atac deliberat contra els qui llavors eren l'elit del país.

² Sadurski, W. (2019). *Poland's constitutional breakdown*. Oxford University Press, p. 2 i 3.

³ RTVE.es. (13 de juny 2023). "La homofobia en Polònia: el país con menos derechos LGBTI de la Unión Europea". *RTVE.es*.

⁴ Ponferrada, C. (14 d'agost 2020). "Polonia, el país de la UE más peligroso para la comunidad LGTBQ+". *El Generacional*.

Solidaritat, inicialment heterogeni, per construir un mite nacionalcatòlic excloent, i com s'ha utilitzat aquesta apropiació per atacar els drets LGTB.

Aquest treball parteix de dues hipòtesis interconnectades: primer, que PiS ha buidat Solidaritat del seu pluralisme original per convertir-lo en un símbol identitari nacionalcatòlic, i segon, que aquesta apropiació li ha servit per legitimar, l'exclusió de grups que no responen a aquesta identitat, com d'entre altres, el col·lectiu LGTB.

2. Context històric

A les drassanes Lenin de Gdansk, durant la dècada dels setanta i, sobretot, als vuitanta, es va produir l'inici d'una onada nacional de vagues que va canviar el panorama en el món comunista soviètic. L'objectiu d'aquestes primeres vagues buscava l'acceptació per part del règim d'un sindicat independent (Solidaritat). Aquest sindicat va acabar convertint-se en un moviment d'alliberament nacional, que en el seu millor moment va tenir deu milions de membres. Les vagues a les drassanes de Gdansk van iniciar una dècada de transformacions polítiques que van posar fi, el 1989, al domini comunista sobre l'Europa central.⁵

La revolució obrera va tenir el suport de l'església, un fet impensable per a la gent d'esquerres d'Occident. El papa polonès Joan Pau II, Karol Wojtyła, va ser font d'inspiració i d'unió en aquells moments en què es buscava l'alliberament de l'autoritarisme soviètic. Durant una missa a Varsòvia, el 1979, va pronunciar el seu famós "no tingueu por", que es va convertir en tot un lema de vida per a milions de polonesos. Després d'aquest esdeveniment, una gran part de la població polonesa es va unir al sindicat. Es podria afirmar que l'Església catòlica va aconseguir la unitat de la societat polonesa en contra d'un enemic comú.⁶ D'aquesta manera, l'Església va ocupar un espai vital i conseqüent sota el paraigua de Solidaritat.

El moviment democràtic al voltant del sindicat lliure Solidaritat s'ha convertit en un mite fundador de la Polònia contemporània. Aquesta és precisament la raó per la qual es troba sovint atrapat en les discussions de la política actual. Molts actors polítics creuen tenir el dret de veure's com la continuació de Solidaritat, però el que estem observant actualment a Polònia és que els representants de la dreta, com ara el govern de PiS, reclamen

⁵ Garton Ash, T. (1999). *The Polish Revolution: Solidarity*. Penguin Books, p. 145.

⁶ *Ibid*, p. 33.

exclusivament per a ells aquest dret, perquè consideren que són els únics designats a continuar amb aquest llegat.⁷

Solidaritat en els seus orígens representava a quasi cada família del país. Era una unió de classes socials i forces polítiques tan diferents com l'esquerra laica i l'Església catòlica, que fins aquell moment no havien estat mai units. El sindicat que va derrotar el comunisme va ser l'actor responsable de construir el nou sistema a Polònia. Les noves elits polítiques i econòmiques que van sorgir en aquest nou sistema polític provenien del moviment de Solidaritat.

Durant les primeres eleccions democràtiques del mateix any, Lech Wałęsa repetia el lema "Pluralisme i democràcia".⁸ La població defensava la "unitat en la diversitat", un lema que mostrava que el context del país i Solidaritat trencaven qualsevol divisió existent.⁹ Però si bé la sensació d'oportunitat històrica, i la notable habilitat política de Lech Wałęsa, havia permès que s'haguessin mantingut units durant la dècada de 1980 en la seva lluita contra el govern comunista opressor, els diferents components de Solidaritat van començar a separar-se després de les negociacions de la Taula Rodona reunida entre febrer i abril de 1989. A principis de la dècada de 1990, les diferències entre Wałęsa i els seus companys de Solidaritat van ser freqüents. Els bessons Jarosław i Lech Kaczyński, col·laboradors propers de Wałęsa dins de Solidaritat, i que havien donat suport a l'èxit de la candidatura de Wałęsa per a la presidència el novembre de 1990, gradualment van posar-se en desacord amb el president i el seu entorn. Van criticar-lo de bloquejar l'accés als arxius dels serveis d'intel·ligència i seguretat comunistes i van criticar violentament les negociacions de la Taula Rodona¹⁰ perquè consideraven que el seu líder havia estat poc dur amb els comunistes a canvi d'un acord de repartiment del poder. Els germans es van separar de Wałęsa i van construir així la seva carrera política denunciant aquest "pacte amb el diable".¹¹ Els bessons es van incorporar a les files de l'oposició i van crear, l'any 2001, el partit Dret i Justícia, en polonès Prawo i Sprawiedliwość (PiS), un partit populista de dreta i nacional-conservador.

⁷Sieradzka, M. (31 d'agost 2020). "40 años del sindicato libre Solidaridad de Polonia". *dw.com*.

⁸ El 31 d'agost de 1980, el fins aleshores poc conegut electricista de les drassanes de Gdansk, Lech Wałęsa, representant dels treballadors polonesos en vaga, va arribar a un acord amb el govern comunista. Després de setmanes de vagues a diverses fàbriques poloneses es va establir el sindicat lliure.

⁹ Glugla, J. (2019). "Pierwszy raz mogliśmy wybrać. Wybraliśmy Solidarność". *Wyborcza.pl. Bydgoszcz*.

¹⁰ Els acords de la Taula Rodona van ser unes converses entre el govern comunista polonès (PZPR), el sindicat Solidaritat, i altres partits de l'oposició, dutes a terme a Varsòvia, capital de Polònia, del 6 de febrer al 4 d'abril de 1989. Els acords van acabar amb les primeres eleccions generals semi-lliures del 4 de juny de 1989.

¹¹ Folvarčny, A., & Kopeček, L. (2020). "Which conservatism? The identity of the Polish Law and Justice party". *Politics in Central Europe, Sciendo*, p. 166.

Si bé el compromís i l'acord de la Taula Rodona van ser la base de l'èxit inicial de la transició polonesa, es va deixar obert l'espai per a reclamacions de traïció contra els negociadors de Solidaritat. Caracteritzar l'acord com a exhaust va permetre que aquells activistes de Solidaritat que van denunciar la Taula Rodona es presentessin com a “veritables polonesos” i s'apropriessin del moviment. Algunes parts d'aquest grup post-Solidaritat, que finalment se solidificarien sota la bandera de PiS, es van apropiat de la veritable identitat polonesa, és a dir, aquella identitat que era essencialment catòlica en tots els aspectes morals i socials. D'aquesta manera, la fractura de Solidaritat després de 1989 va permetre als germans Kaczyński apropiat-se del simbolisme del moviment per al seu projecte nacionalista.

Per altra banda, els grups post-Solidaritat que postulaven una prescripció secular per a la nova Polònia es van veure obstaculitzats pel fet que molts dels valors i principis que voldrien haver defensat eren els mateixos que estaven desacreditats per associació amb la constitució comunista. Els valors seculars, com per exemple, el paper de la dona, consagrat a la constitució comunista de 1952, eren, per tant, sospitosos, i eren caracteritzats pels actors més conservadors com aliats als anomenats valors polonesos reals.¹² Així, els drets de gènere, es van veure implicats en la batalla de l'Església catòlica per marcar una forta empremta en el nou ordre constitucional polonès. En aquest clima, les veus seculars, i altres de l'ala liberal de Solidaritat, no van tenir cap possibilitat. Com explica Teresa Kulawik: “La reticència a enfrontar-se amb l'Església va ser el compromís històric de l'ordre posterior al 1989, un compromís que sacrificava els drets de gènere”.¹³ De la mateixa manera, els drets més universals i “globalistes” van ser definits com a “estrangers” i en contra de la idea que tenia l'església sobre Polònia i la identitat polonesa.

3. Marc teòric

El marc teòric d'aquest treball està basat en dues teories principals, de dos autors diferents, Anthony D. Smith i Cas Mudde, recolzades per l'obra de Genieève Zubrzycki, *The Crosses of Auschwitz: Nationalism and religion in post-communist Poland*,¹⁴ que permet sustentar-les en el cas polonès. La teoria d'Anthony D. Smith sobre les bases ètniques-simbòliques de les nacions, recollit en dos llibres, *Theories of Nationalism* (1971) i *The ethnic origins of nations*

¹² “Solidarity at 40: how the union that brought down communism became a conservative government ally”. (15 d'octubre 2020). *Notes From Poland*.

¹³ *Ibid.*

¹⁴ Zubrzycki, G. (2006). *The crosses of Auschwitz: Nationalism and religion in post-communist Poland*. The University of Chicago Press.

(1986), descriu la nació com una construcció ètnico-simbòlica. No hi ha nacionalisme sense la prèvia existència d'una comunitat ètnica. Aquest element del passat es constitueix com el seu fonament, és el pilar indiscutible de la comunitat nacional i de les mobilitzacions nacionalistes.¹⁵ Les comunitats ètniques utilitzen un mite d'origen comú i el recurs a tradicions i records compartits (històries heroiques o lluites col·lectives) com a base d'una autèntica identitat comunitària. El discurs historicista forma un sentiment de solidaritat i, amb ell, es crea la comunitat ètnica. La presència de símbols identitaris compartits és una condició indispensable per al sorgiment i consolidació de qualsevol comunitat ètnica: elements com la llengua, la religió o els trets culturals que distingeixen a la població dels altres.¹⁶

Els llaços de solidaritat que constitueixen els fonaments d'una nació són un producte de la fortalesa de la identitat i, per tant, de la memòria nacional compartida per tots els membres de la comunitat. Smith defensa que les elits polítiques són les encarregades d'activar el seu potencial polític. També defensa l'existència de dues rutes que recorren les comunitats ètniques per construir o consolidar les seves nacions. La primera és la recorreguda per la *ethnie* lateral, la qual, formant el nucli de l'Estat, entès com a Estat ètnic, i instrumentalitzat mitjançant el fenomen de la incorporació burocràtica, aconsegueix constituir les bases, i després cristal·litzar i consolidar l'existència d'una nació política territorial i cívica. La segona ruta parteix de la *ethnie* vertical, que a través de la mobilització nativa promoguda per les elits polítiques o intel·lectuals aconsegueix esdevenir una nació política ètnica i genealògica, emfatitzant els llinatges, la religió o la cultura, com a base de la identitat nacional.¹⁷ L'obra de Genievevè Zubrzycki, que complementa la teoria de Smith en el cas polonès, analitza com els símbols religiosos defineixen la identitat nacional polonesa. Aquesta identitat està construïda al voltant del catolicisme com a eina de resistència a les constants ocupacions del territori polonès.

Zubrzycki descriu que la visió ètnico-catòlica (*ethno-Catholic vision*) de la identitat nacional polonesa és històricament específica. La nació es va redefinir segons les línies ètniques amb les diferents invasions que va patir l'estat polonès, com en el segle XVIII amb les particions de Polònia, on el catolicisme va esdevenir un factor de resistència nacional contra els ocupants protestants (Prússia) i ortodoxos (Rússia), i en el segle XX, on Polònia va ser envaïda per l'Alemanya nazi i tot seguit per la Unió Soviètica. En absència de límits territorials "nacionals" i de sobirania política durant gran part de la història de l'estat polonès,

¹⁵ Gal, M. G. (2001). "El origen de las naciones y los nacionalismos en la obra de Anthony D. Smith y el papel de la política". *Revista De Estudios Políticos*, n. 114, p. 251.

¹⁶ *Ibid*, p. 258.

¹⁷ *Ibid*, p. 264

la identitat polonesa va perdre el seu significat cívic i es va reimaginar a poc a poc com una afinitat principalment cultural, arrelada no a les institucions polítiques, sinó més aviat a un llenguatge compartit i a un repertori de símbols i significats catòlics.¹⁸

Per demostrar com PiS exclou aquells que no encaixen en aquesta idea de nació, Cas Mudde defineix el populisme com una ideologia que divideix la societat entre “nosaltres” i “ells”. La ultradreta populista té una visió del món simplista: el món està dividit en “bons” i “dolents”.¹⁹ Una de les característiques claus del populisme és la dominació de la moralitat. La dreta populista defineix el *ingroup* (“nosaltres”), principalment a través de la descripció de l’*outgroup* (“ells”). L’obra de Zubrzycki ens permet veure com aquesta divisió de la societat en el cas polonès està lligada a la religió catòlica. Zubrzycki defensa que l’estructura de dominació durant la Polònia comunista va presentar un nínxol privilegiat per a l’Església, com l’única institució que conservava una relativa autonomia dels opressors, que al seu torn facilitava la creació d’un mite coherent al voltant de la institució eclesial. L’Església unia a la població polonesa i la diferenciava dels invasors. Els autèntics polonesos eren els “bons” catòlics, contra els ateus soviètics “dolents”. El catolicisme va marcar (i continua marcant) una línia divisòria en l’estat polonès. Durant el període comunista, la nació i l’església estaven units contra l’estat “estranger” invasor. La identitat nacional va ser construïda conscientment a través de la religió i recolzada per l’Església en oposició al comunisme. El període postcomunista no només és de transició d’un sistema d’economia centralitzada a una economia de lliure mercat, i d’un règim totalitari a una democràcia, sinó que també va significar la recuperació de la independència nacional, de la sobirania territorial, i conseqüentment la reconstrucció d’un estat nació “realment nacional”.²⁰

4. Metodologia

Les teories complementàries en les quals es basa l'estudi ens proporcionen un marc analític per entendre com PiS ha instrumentalitzat el llegat de Solidaritat per edificar un projecte nacionalista excloent que justifica l’atac al col·lectiu LGTB en nom de la puresa catòlica de Polònia, identificant i equiparant aquests adversaris amb el comunisme soviètic. La teoria de Smith ens il·lustra la manera com PiS (l’elit política) activa i instrumentalitza mites i símbols

¹⁸ Zubrzycki, G. (2006). *The crosses of Auschwitz: Nationalism and religion in post-communist Poland*. The University of Chicago Press, p. 204.

¹⁹ Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge University Press, p. 63.

²⁰ Zubrzycki, G. (2006). *The crosses of Auschwitz: Nationalism and religion in post-communist Poland*. The University of Chicago Press, p. 205.

per edificar la identitat nacional ètnica-religiosa. El partit polític de Jarosław Kaczyński redefineix l'històric moviment sindical com la lluita col·lectiva i per sobre de tot, religiosa, amb l'objectiu de validar la seva concepció de la nació polonesa, eliminant-ne els components liberals, seculars i obrers. El mite compartit (lluita contra el comunisme) crea una identitat diferenciada.

PiS utilitza el catolicisme i el mite de Solidaritat com a nucli simbòlic de la identitat polonesa (Smith), i per tant els atacs als drets LGTB no només són polítiques conservadores sinó que són una estratègia populista de creació de frontera moral (Mudde), que divideix la societat entre “el poble pur” (els patriotes i catòlics) i els “enemics” (el moviment LGTB). En equiparar aquests grups amb el comunisme (com a enemic històric del país), PiS transforma qüestions socials en enemics i amenaces existencials per a la veritable Polònia.

Aquest treball se centra en els discursos de PiS sobre gènere (LGBT) com a cas d'estudi per demostrar la hipòtesi. El gènere és un cas paradigmàtic, ja que no és un tema marginal en l'estratègia de PiS, sinó que és el camp de batalla central on es disputa la definició de la identitat polonesa “real”. Encara que els drets de gènere abasten un espectre molt més ampli, aquest treball se centra en els drets LGTB per la seva rellevància com a objectiu prioritari de PiS i la seva vinculació amb el marc teòric.

Analitzaré la retòrica de PiS, a través del seu discurs polític, identificant l'estructura narrativa que mostra la *Polònia catòlica*, equiparant termes com “tradició” o “valors polonesos”, i la construcció de metàfores que equiparen el col·lectiu LGTB amb amenaces històriques (comunisme). L'objectiu serà identificar com aquests actors construeixen la narrativa nacionalcatòlica reactivant mites històrics (segons Smith) i construeixen la divisió entre “ells” i el “nosaltres” (segons Mudde).

En l'anàlisi del discurs he fet servir fonts primàries, diferents discursos de PiS, declaracions eclesiàstiques i del sindicat Solidaritat, així com també resolucions municipals. També he fet ús de fonts secundàries: articles de premsa liberal, *Gazeta Wyborcza* i *Oko.press*, i premsa aleshores afí a PiS, *Gazeta Polska* i *Rzeczpospolita*, com també premsa internacional, i testimonis d'activistes. L'anàlisi se centra en el període entre 2015 i 2024, coincidint amb el segon govern de PiS, en el qual es va intensificar la retòrica anti-LGBT.

Els discursos oficials dels líders de PiS, d'Andrzej Duda i Jarosław Kaczyński, escollits per a l'anàlisi, són les declaracions que vinculen LGTB amb el comunisme (Duda, 2020) i els discursos que equiparen els valors polonesos amb el catolicisme (Kaczyński, 2019), i que són claus per demostrar la construcció del relat excloent nacionalcatòlic de PiS.

També duré a terme una anàlisi comparativa entre la narrativa original de Solidaritat i la de PiS i el nou sindicat influenciat pel partit, amb l'objectiu de veure com s'ha reinterpretat el moviment per legitimar l'exclusió. Contrastant fonts primàries com les *taules* de les 21 reivindicacions dels treballadors de 1980 i els discursos de l'actual sindicat, discursos de Solidaritat (Duda, 2024) i en el *Tygodnik Solidarność*, on descriuen el moviment LGTB com a “neomarxista” (2019), i que mostren com s'ha reinterpretat el passat per justificar l'exclusió del present. Els discursos oposats a PiS analitzats, com el de Wałęsa (2021) i Michnik (2021), contraresten la narrativa oficial del partit i representen la perspectiva liberal procedent de l'antiga Solidaritat.

Aquest treball, malgrat la seva profunditat analítica, té certes limitacions fruit de l'obligada extensió del treball. Com ara, que no ens permet explorar com aquesta estratègia s'aplica a altres grups marginats, com per exemple les dones en el cas de l'avortament.

5. Anàlisi

5.1. Apropiació de Solidaritat, comunitat ètnica preexistent

La realitat és que PiS ha reescrit estratègicament el llegat de Solidaritat per convertir-lo únicament en un símbol de resistència catòlica, eliminant-ne el caràcter plural i obrer original. Cal tenir en compte però que en l'actualitat el sindicat es troba alineat amb PiS. De fet, la natura de la política de Solidaritat ha canviat dràsticament des dels seus orígens després de la caiguda del comunisme. La ira s'ha mobilitzat cap a *solidaritats* exclusives en lloc d'inclusives. Lech Wałęsa va assenyalar que el sindicat actual és tan diferent del que era, que no se li hauria de permetre fer servir el mateix nom: “Res m'uneix a Solidaritat tal com és ara. Tenim objectius i interessos completament diferents”.²¹ Com veurem en el següent apartat, la reescriptura nacionalcatòlica de l'històric moviment que serveix de mite fundador de la Polònia lliure i democràtica es veu reflectida en la creació d'enemics i la diferenciació entre “ells” i “nosaltres” que apareix en els diversos discursos de PiS sobre els drets LGTB. PiS adopta clarament la narrativa que comparteix amb la part més conservadora de l'Església catòlica polonesa, defensant que *Polònia és l'Església*. Tota l'ensenyança de l'Església ha entrellaçat tradicionalment els destins de la nació polonesa amb els seus. Kaczynski i PiS enforteixen aquesta narrativa i li donen forma per adaptar-la a l'agenda actual. L'arquebisbe

²¹ Higgins, A. (29 de juliol 2021). “Todos nos engañaron: Polonia pelea por sus símbolos y su futuro político”. *The New Yorker Times*.

de Gdańsk, Sławoj Leszek Głódź, exemplifica aquesta narrativa al afirmar que “la primera peregrinació de Joan Pau II a la Pàtria va ser un esdeveniment històric transcendent per a l'Església i per a la Nació [...] Es va sentir llavors, per a tota Polònia, un crit poderós: un 'Sursum corda' nacional”.²² Hi ha una temporalitat sacralitzada, on el moment de la fundació de la *nova Polònia* es va donar en la peregrinació del papa i no en les importants vagues obreres dels vuitanta. El recurs al llatí litúrgic (“Sursum corda”) converteix un esdeveniment polític en una epifania religiosa que uneix a la població: “Va ser una victòria espiritual del poble catòlic [...] El poble en el seu enfrontament històric amb un sistema comunista imposat i agressiu, no es va rendir, no va renunciar a la seva identitat, a la fe catòlica”.²³ El discurs de Głódź reescriu la resistència anticomunista com a lluita religiosa, ignorant el pluralisme de la lluita per la llibertat polonesa de Solidaritat. Redueix la complexa i diferent resistència al comunisme a Polònia en una gesta exclusivament catòlica. L'Església, amb aquesta construcció simbòlica, permet a PiS ocultar el caràcter obrer i divers de Solidaritat, presentar el catolicisme com a nucli essencial de la identitat nacional i establir una continuïtat falsa entre la lluita anticomunista i l'agenda conservadora actual.

Els diferents discursos de Kaczyński mostren el guió repetitiu en la retòrica de PiS, reflectit en la repetició dels termes *tradició*, *valors* i *nació*. L'any 2019 Kaczyński va afirmar que “cal defensar els nostres valors, aquells tradicionals, que van forjar-se durant la nostra història més difícil, que van ser modelats per la nostra religió i per l'Església”. El president de PiS vinculava els valors polonesos amb els valors catòlics, eliminant espais per a les alternatives seculars: “l'Església segueix sent l'únic dipositari del sistema de valors universalment reconegut a Polònia, què hi ha a l'altra banda? El nihilisme (fent referència als moviments liberals seculars)”.²⁴

Al mateix temps, Kaczyński realitza una selecció interessada dels elements històrics, destacant els aspectes religiosos de Solidaritat: “Solidaritat era un moviment que reclamava la presència de la religió a la vida pública [...], fins i tot durant la llei marcial [Solidaritat] ho va exigir i ho va aconseguir, hi havia missa a la ràdio i es va desenvolupar la premsa catòlica”.²⁵ Kaczyński posa en un segon pla les principals reivindicacions laborals i democràtiques (no confessionals), mostrant Solidaritat com un moviment essencialment catòlic. Però les reivindicacions laborals i democràtiques dels treballadors de les Drassanes Lenin de Gdansk

²² Chrzczonowicz, M. (14 de novembre 2022). “Kaczyński i Głódź ręka w rękę: Polska to Kościół, Polska to PiS. Ten sam przekaz w 6 punktach”. *OKO.press*.

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*

²⁵ “Kaczyński na zjeździe *Solidarności*: nie wolno manipulować”. (13 de juliol 2016). *dzieje.pl*.

són una prova de què l'històric moviment no era inherentment religiós. Durant les primeres vagues dels anys vuitanta, els treballadors van escriure les seves reivindicacions de llibertat en els taulers de fusta de les drassanes. Les “taules” enumeren les vint-i-una reivindicacions presentades per Solidaritat sota el lideratge de Wałęsa. La primera d'elles era el dret a crear un sindicat independent, seguida de l'exigència que el govern respectés els drets i les llibertats constitucionals i treballés per millorar les condicions econòmiques. La tercera de les peticions dels vaguistes de Gdansk era la llibertat d'expressió i mitjans de comunicació independents. Malgrat això, PiS, des que va retornar al poder l'any 2015, va prendre el control de l'emissora pública estatal, acomiadant presentadors i periodistes reconeguts i amb experiència per substituir-los per gent que venia dels mitjans d'extrema dreta, que van començar a difondre propaganda del partit governant. Aquell mateix any, PiS va exigir que les “taules” fossin tornades al museu de Solidaritat (una institució controlada pel govern), i van acusar els liberals de “manipular” la història. El Centre Europeu de Solidaritat, un centre d'estudis sobre aquest moviment dirigit per Wałęsa, es va negar a lliurar-les i va avisar que es corria el perill d'utilitzar la memòria en la lluita pel poder. Aleksandra Dulciewicz, l'alcaldeessa liberal de Gdansk, va dir l'any 2021 que “cada país, cada història, cada llegenda necessita els seus símbols, i un dels nostres símbols més importants són aquestes taules amb les vint-i-una demandes”.²⁶ Aleksander Hall, historiador i antic activista de Solidaritat, va descriure aquesta lluita com a part d'una batalla política més àmplia per controlar l'heroic, però polèmic, llegat de les dècades del 1980 i el 1990: “Els conservadors religiosos i els nacionalistes de PiS volen confiscar la història de Solidaritat i, per això, necessiten treure les taules als seus enemics ideològics”; per a qualsevol que busqui legitimitat i suport polític a Polònia, va afegir Hall, “Solidaritat és un gran actiu”.²⁷

Aquesta estratègia de PiS es complementa amb l'aliança a la qual va arribar amb Piotr Duda, l'actual president del sindicat Solidaritat des del 2010. La cooperació del sindicat actual amb el partit es manifesta en el suport explícit del sindicat a Andrzej Duda (PiS) en les eleccions presidencials del 2015, un fet que representa la culminació d'un procés en el qual PiS, a més dels seus intents per apropiarse del simbolisme històric del moviment, estableix també una cooperació orgànica amb l'organització sindical.

²⁶ Higgins, A. (29 de juliol 2021). “Todos nos engañaron: Polonia pelea por sus símbolos y su futuro político”. *The New Yorker Times*.

²⁷ *Ibid.*

Piotr Duda i Solidaritat també s'han posicionat com a defensors de la fe. La idea que defensen és que “Solidaritat té valors cristians escrits en el seu estatut”,²⁸ i que va néixer “sota la creu”.²⁹ Aquesta evolució, paral·lela a l'ascens del PiS des del 2010, mostra com l'Església recupera un paper central, mentre que els elements liberals han estat marginats perquè l'agenda nacionalcatòlica ha subordinat el discurs obrer.

El contrast és visible amb visions de Solidaritat més liberals, com la d'Adam Michnik, històric militant de Solidaritat i actual redactor en cap de *Gazeta Wyborcza*, diari liberal sorgit del moviment, i primer diari legal publicat fora del control comunista (“No hi ha llibertat sense Solidaritat”, va ser el famós lema de la primera edició del diari el 1989).³⁰ L'any 2021 Michnik va expressar que Solidaritat “és una caricatura del que era abans”, i defensava que “era un moviment de masses, de milions de persones amb diferents tendències i corrents, però la seva premissa essencial era que Polònia fos democràtica, tolerant i prooccidental”.³¹ En canvi, “actualment Solidaritat recolza la destrucció de la democràcia i les forces antioccidentals”.³² Michnik subratlla la ironia fonamental, que es basa en la diferència entre la Solidaritat original (moviment plural) i la Solidaritat actual, instrument del nacionalcatolicisme.

L'apropriació simbòlica de la “identitat real polonesa” també s'estén a l'espai físic. PiS no va acceptar les diferents manifestacions en matèria de gènere que es van dur a terme el 2015 a la plaça de la Solidaritat de Gdańsk (lloc emblemàtic de les vagues de 1980). La històrica plaça ha estat reconvertida per PiS en “territori sagrat” del nacionalcatolicisme, on només estan permeses les narratives *oficials* del partit. Jarosław Sellin, diputat de PiS de Gdańsk va escriure l'any 2015 amb altres regidors del partit, una demanda al viceministre de Cultura per limitar la possibilitat de manifestar-se en aquest lloc: “La *plaça Solidaritat* es tracta d'un lloc especial, santificat per la sang dels polonesos que van morir en la lluita contra el règim comunista, i el símbol d'aquest martiri són les creus que s'hi aixequen, les quals emfatitzen la dimensió cristiana del camí polonès cap a la llibertat. Polònia va néixer gràcies a la creu que va recuperar la llibertat”.³³ El representant del Comitè de Defensa de la Democràcia (KOD),

²⁸ Machnica, P. (3 de setembre 2024). “Piotr Duda: Znow musimy podnieść głowy - Komisja Krajowa NSZZ Solidarność”. *Solidarnosc*.

²⁹ Brzeziecki, A. (3 de juny 2022). “Solidarności nikt nie ukradł, nie przemienił. Jest taka jak większość jej członków”. *Gazeta Wyborcza.pl*.

³⁰ Pawłowska, D. (7 de maig 2024). “001 - próbny numer *Gazety Wyborczej* i wszystkie pierwsze strony z 1989 r”. *Wyborcza.pl*.

³¹ Higgins, A. (29 de juliol 2021). “Todos nos engañaron: Polonia pelea por sus símbolos y su futuro político”. *The New Yorker Times*.

³² *Ibid*.

³³ Sandecki, M. (12 de gener 2016). “Radni PiS chcą ograniczyć wolność zgromadzeń. Zawłaszczali ważne daty i symbole, teraz próbują zawłaszczyć place.” *Wyborcza.pl*.

Radomir Szumelda, va afirmar que “l’entorn vinculat al poder actual s’ha apropiat durant els últims anys de dates i símbols importants, i ara intenta apropiat-se de places. Aquesta plaça és un símbol de la lluita per una Polònia lliure i democràtica, ara decidirem qui pot reunir-se i qui no?”.³⁴ Aquest cas, en el qual PiS porta a terme una sacralització d’un espai públic com és la plaça de Solidaritat, respon a una estratègia més àmplia per fusionar identitat nacional i religiosa.

La resistència democràtica del moviment original de Solidaritat s’ha convertit en una excusa per l’autoritarisme moral de PiS. Aquesta apropiació i instrumentalització del passat serveix de fonament per a la identificació de nous enemics, que segons PiS amenacen la Polònia catòlica que la veritable Solidaritat va construir.

5.2. La lluita contra l’enemic LGTB en el discurs de PiS

Els drets LGTB es converteix en el focus central de la retòrica de PiS, articulada segons Kaczyński (2019) com “la defensa de la tradició polonesa, l’espiritualitat i la moral polonesa”.³⁵

Les declaracions de Jarosław Kaczyński són un exemple d’aquesta guerra cultural i, consegüentment, de la construcció d’un enemic abstracte que amenaça la nació i la tradició: “hem de defensar la possibilitat de protegir els nostres valors, tot el que constitueix la nostra tradició, el que constitueix Polònia. Això és atacat avui [...], l’Església és atacada d’una manera extremadament brutal”.³⁶ Kaczyński fa ús d’un discurs apocalíptic mostrant Polònia com una fortalesa assetjada. De fet, el president de PiS cita el cardenal Stefan Wyszyński: “si algú vol destruir la nació, començaran per atacar l’Església. Ens hem de defensar, Polònia ha de continuar sent Polònia, i els polonesos han de continuar sent polonesos”.³⁷ La instrumentalització d’aquesta cita mostra l’estratègia de Kaczyński de vincular la supervivència de la nació amb l’Església, però no es limita a la defensa de valors tradicionals, sinó que construeix un enemic per mobilitzar el seu electorat. En definir els *enemics* defineix els *veritables polonesos*: “Cal defensar l’Església; és un deure patriòtic”.³⁸ D’aquesta manera, a través d’una narrativa alarmista, Kaczyński i altres líders de PiS presenten els drets LGTB i l’educació sexual com a amenaces sobre Polònia. Mostren la necessitat de defensar la família

³⁴ *Ibid.*

³⁵ Chrzczonowicz, M. (14 de novembre 2022). “Kaczyński i Głódź ręka w rękę: Polska to Kościół, Polska to PiS. Ten sam przekaz w 6 punktach”. *OKO.press*.

³⁶ *Ibid.*

³⁷ *Ibid.*

³⁸ *Ibid.*

catòlica i la supervivència de la nació polonesa: “Volen manipular i sexualitzar els nostres nens [...], no poden ser objecte d'experiments que beneficien una minoria insignificant, no és l'interès dels nens ni del futur de la nostra nació”.³⁹

Tornem un moment al cas de la plaça de Solidaritat, esmentat en l'apartat anterior. Sellin defineix la plaça com un *lloc santificat per la sang dels màrtirs*, però només reconeix com a legítims aquells que accepten els valors catòlics: “la dignitat d'aquest lloc ha estat vulnerada per grups i cercles que no només no tenen res en comú amb els valors pels quals van lluitar moltes generacions de polonesos, sinó que també neguen aquests valors”.⁴⁰ El suposat “atac a l'Església”, i per tant a Polònia, segons PiS i l'Església catòlica polonesa, ha estat un element clau per unir el vot catòlic conservador en una narrativa de resistència, i alhora la creació d'una identitat nacional. El discurs d'Andrzej Duda (PiS), l'actual president de la República de Polònia des del 2015, mostra com l'apropiació de Solidaritat facilita la creació del nou “enemic”. L'any 2020 Duda va defensar que el moviment LGTB era més perillós que el comunisme soviètic: “la generació dels meus pares no va lluitar durant quaranta anys per treure la ideologia comunista de les escoles, per deixar de rentar el cervell i adoctrinar els nens [...], no van lluitar perquè ara caiguem en una altra ideologia encara més destructiva per a la humanitat”.⁴¹ Duda reescriu el paper de Solidaritat com a icona anti-LGTB. De fet, compara el moviment LGTB amb el comunisme per apropiat-se de Solidaritat. Duda no només distorsiona la història, sinó que reescriu la revolta democràtica per adaptar-se als nous enemics del nacionalcatolicisme, i mostra el seu partit com el continuador de la lluita per la llibertat del 1980, però ara contra noves “ideologies”. Diferents actors de PiS han defensat amb freqüència que “LGBT és una ideologia, no són persones”.⁴² Així, Duda transforma Solidaritat en un símbol actual de resistència catòlica contra nous enemics deshumanitzats, “no polonesos”. La comparació amb el comunisme té l'objectiu de justificar l'exclusió, presentant la resistència a la ideologia LGBT com una missió patriòtica i religiosa: “avui defensem els nostres valors”.⁴³ Tomasz Sakiewicz, editor de *Gazeta Polska*, un diari conservador, va afirmar l'any 2020 que “els comunistes onejaven la bandera vermella i deien a la gent que lluitaven pels pobres, pels obrers i pels camperols [...], ara aquests activistes

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ Sandecki, M. (12 de gener 2016). “Radni PiS chcą ograniczyć wolność zgromadzeń. Zawłaszczali ważne daty i symbole, teraz próbują zawłaszcząć place.” *Wyborcza.pl*.

⁴¹ Malinowski, P. (13 de juny 2020). “Andrzej Duda o LGBT: Próbuje wmówić, że to ludzie. To ideologia”. *Rzeczpospolita*.

⁴² Barejka, O. P. (13 de juny 2020). “Andrzej Duda o LGBT: Próbuje nam się wmówić, że to ludzie, a to ideologia”. *WP Wiadomości*.

⁴³ Malinowski, P. (13 de juny 2020). “Andrzej Duda o LGBT: Próbuje wmówić, że to ludzie. To ideologia”. *Rzeczpospolita*.

aixequen la bandera de l'arc de Sant Martí i diuen que lluiten per les minories sexuals. Allò no era cert i això tampoc ho és. I com que vam viure l'època comunista tenim el deure de dir com de perilloses poden ser aquestes idees".⁴⁴

Els discursos de PiS i els seus aliats sobre el moviment LGBT tenen l'objectiu de deshumanitzar i equiparar els nous moviments que van en contra dels seus principis com a amenaces històriques amb l'objectiu de legitimar l'exclusió. Mariusz Błaszczak, diputat de PiS, va fer servir l'any 2018 el terme bíblic "sodomites" per vincular el moviment LGTB amb el pecat capital. En la polèmica que va haver-hi quan en algunes ciutats de Polònia els ajuntaments van posar banderes LGBT en els tramvies, els conductors que s'hi van negar van ser defensats per Błaszczak i els va descriure com a patriotes: "la nació polonesa està segura que tot allò que es construeix segons Déu és normal. Si algú intenta imposar-nos alguna cosa que no és normal, llavors es trobarà amb resistència".⁴⁵ Un altre diputat de PiS, Przemysław Czarnek, defensava l'any 2019 que el moviment LGTB "és un ariet neomarxista" que "ho relativitza tot excepte el cristianisme [...] Quan arriba al carrer atropella les nostres ciutats, la nostra cultura, costums i tradició: tothom pot fer qualsevol cosa menys els catòlics".⁴⁶ Aquesta narrativa, constantment repetida en els discursos de PiS, presenta qualsevol reivindicació progressista com un atac en contra de la veritable Polònia, contra la *cultura*, els *costums* i la *tradició*, en definitiva, contra la identitat nacional polonesa.

L'estratègia de mostrar el moviment LGTB com a "neocomunisme" també ha estat emprada pel sindicat actual de Solidaritat. El setmanari del sindicat, *Tygodnik Solidarnosc*, del 27 de setembre del 2019, que es presentava amb una coberta força significativa,⁴⁷ es preguntava si "és LGTB una ideologia neomarxista?", i argumentava que els grups LGTB estan "atacant els valors cristians".⁴⁸ No hi ha dubte que el nou *moviment* de Solidaritat ha girat cap a la dreta, i en aquests discursos és clar que ja no ofereix refugi a tendències seculars o liberals. PiS, Solidaritat (el sindicat), i l'Església, sacralitzen l'exclusió com a deure patriòtic. La narrativa que construeixen és la visió populista entre el *veritable polonès* i el *traïdor*. Les paraules de l'arquebisbe polonès Józef Glemp, gran amic del papa Wojtyła i líder religiós de l'antic moviment de Solidaritat, ja anticipaven l'any 1992 aquesta mentalitat de guerra cultural permanent: "L'església es va oposar a Napoleó, al nazisme, al capitalisme i al socialisme, i

⁴⁴ Ash, L. (20 de setembre 2020). "Inside Poland's LGBT-free zones." *BBC*.

⁴⁵ Pacewicz, P. (14 de novembre 2022). "Homofobia PiS. Jak rozbudzali nienawiść do LGBT prezydent, prezes, ministrowie, posłowie". *OKO.press*.

⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁷ Veure apèndix 1.

⁴⁸ "Solidarity at 40: how the union that brought down communism became a conservative government ally". (15 d'octubre 2020). *Notes From Poland*.

ara està en oposició a tothom que veu l'home d'una manera diferent de la qual ho fa l'església... Per això ens vam oposar al comunisme i ara ens oposarem a totes les noves ideologies que qüestionen la nostra veritat bàsica".⁴⁹

5.3 Conseqüències polítiques de l'exclusió del col·lectiu LGTB

El discurs nacionalcatòlic s'ha materialitzat en polítiques concretes que exclouen, en l'àmbit del gènere, aquells que no encaixen en la seva visió de Polònia. Aquest apartat mostra com el discurs de PiS no es limita a la retòrica i s'ha manifestat en polítiques concretes dissenyades per excloure el col·lectiu LGTB.

“Les zones lliures de LGTB”, en polonès, *Strefy wolne od ideologii LGBT*, es va manifestar en la iniciativa de diferents municipis i regions de Polònia que es van declarar no acollidores dels drets LGTB, amb l'objectiu de prohibir les marxes per la igualtat i altres actes LGTB.⁵⁰ El 26 de març de 2019, el comtat de Świdnik, una àrea d'unes 70.000 persones a l'est de Polònia, va ser el primer a aprovar aquesta resolució. Es va declarar “lliure de la ideologia LGBT” i es va comprometre a prevenir “la sexualització dels nens polonesos” a les escoles mitjançant “l'homopropaganda”. La mesura es va aprovar amb els vots dels regidors locals de PiS.⁵¹ La resolució a Świdnik havia estat proposada per Radosław Brzózka, conseller d'aquesta ciutat (2018-2023) i cap de gabinet del ministre d'Educació de PiS, Przemysław Czarnek (2020-2023). De fet, aquest mateix ministre ha anomenat les persones LGTB “persones desviades que no tenen els mateixos drets que les persones normals”.⁵² A la tardor de l'any 2021, cent municipis polonesos havien adoptat també la denominació “zona lliure de LGTB”, i explicitaven la seva voluntat d'expulsar o marginar qualsevol persona d'aquest col·lectiu.⁵³ A més de les “zones lliures de LGTB”, aquests municipis també es van adherir a la “Carta dels Drets de la Família” sostinguda pel govern, la qual demanava l'exclusió de les persones LGTB de la societat polonesa i defensava un model de família tradicional i nuclear.⁵⁴ PiS basa el seu model de família en el matrimoni heterosexual com a única unió vàlida, prohibint les parelles del mateix sexe i defensant la supremacia dels “valors catòlics” en l'educació dels fills.

⁴⁹ *Ibid.*

⁵⁰ Veure apèndix 2.

⁵¹ Tilles, D. (6 de novembre 2023). “Poland's first ever resolution declaring area free from LGBT ideology withdrawn”. *Notes From Poland*.

⁵² *Ibid.*

⁵³ Veure apèndix 3.

⁵⁴ Polska: Erozja praworządności uderza w kobiety i osoby LGBT. (19 de desembre 2022). *Human Rights Watch*.

Polònia mai ha legalitzat el matrimoni homosexual, però PiS ha bloquejat qualsevol intent de reconèixer unions civils. En la reforma de la Constitució polonesa, PiS va definir el matrimoni com a “exclusiu entre home i dona”. Es van introduir per tant, canvis en la llei de dret internacional privat i a la llei de registres de l'estat civil, amb l'objectiu d'excloure la possibilitat d'aplicar disposicions de dret estranger que reguli les disposicions sobre els anomenats matrimonis entre persones del mateix sexe.

La televisió pública polonesa (TVP), sota el control de PiS, va emetre l'octubre del 2019 un documental homòfob anomenat *Inwazja* (en català Invasió),⁵⁵ que mostrava als gais i a les lesbianes com a usurpadors “estrangers” de Polònia. Els activistes LGTB, malgrat que van aconseguir fer retirar el documental, van explicar que “les disculpes i la compensació no esborraran el patiment de milers de persones que, a conseqüència de la incitació, van viure amb por i amagats”.⁵⁶ Els activistes LGTB han patit repressió per part de les autoritats des que PiS va arribar al poder, hi ha hagut detencions i processos penals, en alguns casos en virtut de les lleis sobre ofensa als sentiments religiosos.⁵⁷

6. Conclusions

En aquest treball, i a través de l'anàlisi dels discursos de PiS, hem observat com el partit no només s'ha apropiat del llegat de Solidaritat, sinó que també ha reescrit la seva història per construir una identitat nacionalcatòlica excloent basada en la lluita catòlica contra els invasors comunistes, desautoritzant així els components seculars i liberals. Aquesta estratègia de PiS permet que la construcció identitària es basi en la divisió de la societat entre els “polonesos autèntics” i els “enemics”, facilitant la implementació de polítiques regressives per als drets LGTB i la consolidació d'una nació xenòfoba. A través d'aquesta estratègia PiS ataca el col·lectiu LGTB en nom de la puresa catòlica de Polònia, identificant i equiparant aquests adversaris amb el comunisme soviètic. PiS ha utilitzat dues estratègies interconnectades que expliquen aquesta transformació: la simplificació històrica de Solidaritat i l'exclusió política legitimada. Aquesta estratègia no és un cas accidental, sinó que es relaciona amb el marc teòric exposat.

⁵⁵ Gajos-Kaniewska, D. (21 de novembre 2022). “TVP przegrała w sądzie z Kampanią Przeciw Homofobii . Za film *Inwazja* ma przeprosić w Wiadomościach”. *Rzeczpospolita*.

⁵⁶ Ambroziak, A. (22 de febrer 2024). “TVP musi przeprosić za propagandowy film *Inwazja LGBT*”. *OKO.press*.

⁵⁷ “Polska: Erozja praworządności uderza w kobiety i osoby LGBT”. (19 de desembre 2022). *Human Rights Watch*.

D'una banda, PiS ha reescrit Solidaritat. El projecte nacionalcatòlic de PiS representa un cas de construcció identitària deliberada. En primer lloc, la teoria d'Anthony D. Smith segons la qual les nacions es basen en construccions ètnico-simbòliques, sent l'element del passat la base de la comunitat ètnica. PiS ha reactivat la lluita col·lectiva contra el comunisme per legitimar el seu projecte identitari; s'ha apropiat del *mite d'origen comú* de la Polònia lliure (Solidaritat), i a través d'una reescriptura d'aquest segons les necessitats polítiques del moment, el partit ha aconseguit convertir un moviment inicialment plural en una narració unidimensional. Allò que va néixer com un moviment per a la democràcia i la llibertat, s'ha convertit sota PiS en una icona de l'autoritarisme moral. PiS ha ignorat l'origen real de Solidaritat, reflectit en les "taules" de les reivindicacions dels treballadors de Gdansk o en els discursos de Lech Wałęsa, per destacar només aquells símbols que relacionen el moviment amb el catolicisme, com el paper del papa Joan Pau II. Aquesta estratègia de PiS correspon a l'*ethnie* vertical de Smith segons el qual les elits polítiques redefeixen la comunitat nacional emfatitzant la presència de símbols identitaris compartits, la religió i la tradició, com a base de la nació.

D'aquesta manera, la reinterpretació del passat de Solidaritat manifestada en els discursos de PiS ha contribuït a legitimar l'exclusió actual. Segons la teoria de Mudde, el populisme es basa en la divisió moral entre el "poble pur" i els "enemics". PiS ha organitzat el seu discurs en contra del moviment LGTB al voltant d'aquesta dicotomia essencial, deshumanitzant el col·lectiu a través de termes com "ideologia LGTB", "neomarxistes" i "sodomites". El partit construeix l'enemic comparant-lo al comunisme, i són presentats com una amenaça existencial per a Polònia. Defineix per tant qui pertany a la "veritable" Polònia a través de la definició de qui n'és un "traïdor" (com la població LGTB). Aquesta "veritable" Polònia és catòlica i heteronormativa. Els discursos que equiparen el moviment LGTB amb el comunisme o les polítiques de les "zones lliures de LGTB" són manifestacions de l'estratègia del projecte polític de PiS que utilitza la identitat com a arma.

El cas polonès ens revela que quan la història queda reduïda a un relat uniforme, es perd la possibilitat d'un futur inclusiu.

7. Bibliografia

- Ambroziak, A. (22 de febrer 2024). "TVP musi przeprosić za propagandowy film *Inwazja LGBT*". *OKO.press*.
<https://oko.press/tvp-musi-przeprosic-za-propagandowy-film-inwazja-lgbt>
- Ash, L. (20 de setembre 2020). "Inside Poland's *LGBT-free zones*". *BBC*.
<https://www.bbc.com/news/stories-54191344>
- Barejka, O. P. (13 de juny 2020). "Andrzej Duda o LGBT: Próbuje nam się wmówić, że to ludzie, a to ideologia". *WP Wiadomości*.
<https://wiadomosci.wp.pl/andrzej-duda-o-lgbt-probuje-nam-sie-wmowic-ze-to-ludzie-a-to-ideologia-6521010473220225a>
- Brzezicki, A. (3 de juny 2022). "*Solidarności* nikt nie ukradł, nie przemienił. Jest taka jak większość jej członków". *Gazeta Wyborcza.pl*.
<https://wyborcza.pl/magazyn/7,124059,28520437,solidarnosci-nikt-nie-ukradl-nie-przemienil-jest-taka-jak.html>
- Chrzczonowicz, M. (14 de novembre 2022). "Kaczyński i Głódź ręka w rękę: Polska to Kościół, Polska to PiS. Ten sam przekaz w 6 punktach". *OKO.press*.
<https://oko.press/kaczynski-i-glodz-reka-w-reke-polska-to-kosciol-polska-to-pis-ten-sam-przekaz-w-6-punktach>
- Folvarčny, A., & Kopeček, L. (2020). "Which conservatism? The identity of the Polish Law and Justice party". *Politics in Central Europe*, 16(1).
<https://sciendo.com/article/10.2478/pce-2020-0008>
- Gajos-Kaniewska, D. (21 de novembre 2022). "TVP przegrała w sądzie z Kampanią Przeciw Homofobii. Za film *Inwazja* ma przeprosić w *Wiadomościach*". *Rzeczpospolita*.
<https://www.rp.pl/dobra-osobiste/art37454581-tvp-przegrala-sprawe-o-inwazje-lgbt-ma-przeprosic-w-wiadomosciach>
- Gal, M. G. (2001). "El origen de las naciones y los nacionalismos en la obra de Anthony D. Smith y el papel de la política". *Revista De Estudios Políticos*, n. 114.
- Garton Ash, T. (1999). *The Polish Revolution: Solidarity*. Penguin Books.
- Glugla, J. (2019). "Pierwszy raz mogliśmy wybrać. Wybraliśmy Solidarność". *Wyborcza.pl. Bydgoszcz*.
<https://bydgoszcz.wyborcza.pl/bydgoszcz/7,48722,24860002,pierwszy-raz-mogliśmy-wybrac-wybraliśmy-solidarnosc.html>
- Higgins, A. (29 de juliol 2021). "Todos nos engañaron: Polonia pelea por sus símbolos y su futuro político". *The New York Times*.
<https://www.nytimes.com/es/2021/07/29/espanol/polonia-solidaridad.html>

- “Kaczyński na zjeździe *Solidarności*: nie wolno manipulować”. (13 de juliol 2016). *dzieje.pl*.
<https://dzieje.pl/aktualnosci/kaczynski-na-zjeździe-solidarnosci-nie-wolno-manipulowac>
- Machnica, P. (3 de setembre 2024). “Piotr Duda: Znów musimy podnieść głowy - Komisja Krajowa NSZZ *Solidarność*”. *Solidarność*.
<https://www.solidarnosc.org.pl/piotr-duda-znow-musimy-podniesc-glowy/>
- Malinowski, P. (13 de juny 2020). “Andrzej Duda o LGBT: Próbujać wmówić, że to ludzie. To ideologia”. *Rzeczpospolita*.
<https://www.rp.pl/wydarzenia/art8909311-andrzej-duda-o-lgbt-probuja-wmowic-ze-to-ludzie-to-ideologia>
- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge University Press.
- Pacewicz, P. (14 de novembre 2022). “Homofobia PiS. Jak rozbudzali nienawiść do LGBT prezydent, prezes, ministrowie, posłowie”. *OKO.press*.
<https://oko.press/homofobia-pis-jak-rozbudzali-nienawisc-do-lgbt-prezydent-prezes-ministrowie-poslowie-33-cytaty>
- Pawłowska, D. (7 de maig 2024). “001 - próbny numer *Gazety Wyborczej* i wszystkie pierwsze strony z 1989 r”. *Wyborcza.pl*.
<https://biqdata.wyborcza.pl/biqdata/7,159116,24754965,pierwsze-strony-gazety-wyborczej-z-calego-1989-r.html>
- “Polska: Erozja praworządności uderza w kobiety i osoby LGBT”. (19 de desembre 2022). *Human Rights Watch*.
<https://www.hrw.org/pl/news/2022/12/15/poland-rule-law-erosion-harms-women-lgbt-people>
- Ponferrada, C. (14 d’agost 2020). “Polonia, el país de la UE más peligroso para la comunidad LGTBIQ+”. *El Generacional*.
<https://elgeneracionalpost.com/noticias-internacionales/2020/0814/8953/polonia-el-pais-de-la-ue-mas-peligroso-para-la-comunidad-lgtbiq.html>
- Prentis, J. (n.d.). “Policy brief: Polish LGBTQIA+ students at risk: How can schools protect them?” *Australian and New Zealand Journal of European Studies*, 15(3).
https://www.researchgate.net/publication/380613102_Policy_brief_Polish_LGBTQIA_students_at_risk_How_can_schools_protect_them
- RTVE.es. (13 de juny 2023). “La homofobia en Polonia: el país con menos derechos LGBTI de la Unión Europea”. *RTVE.es*.
<https://www.rtve.es/noticias/20230613/homofobia-polonia-pais-con-menos-derechos-lgbti-union-europea/2449296.shtml>
- “Rzecznik Praw Dziecka czy Rzecznik Praw PiS-u”. (2023). *Gazeta Trybunalska*.
<https://gazetatrybunalska.info/2023/05/rzecznik-praw-dziecka-czy-rzecznik-praw-pis-u/>
- Sadurski, W. (2019). *Poland’s constitutional breakdown*. Oxford University Press.

- Sandeck, M. (12 de gener 2016). Radni PiS chcą ograniczyć wolność zgromadzeń. “Zawłaszczali ważne daty i symbole, teraz próbują zawłaszczać place.” *Wyborcza.pl*.
<https://wyborcza.pl/7,75248,19462064,radni-pis-chca-ograniczyc-wolnosc-zgromadzen-zawlaszczali.html>

- Sieradzka, M. (31 d’agost 2020). “40 años del sindicato libre Solidaridad de Polonia”. *dw.com*.
<https://www.dw.com/es/40-a%C3%B1os-del-sindicato-polaco-solidaridad-cuando-el-comunismo-lleg%C3%B3-a-su-fin/a-54774069>

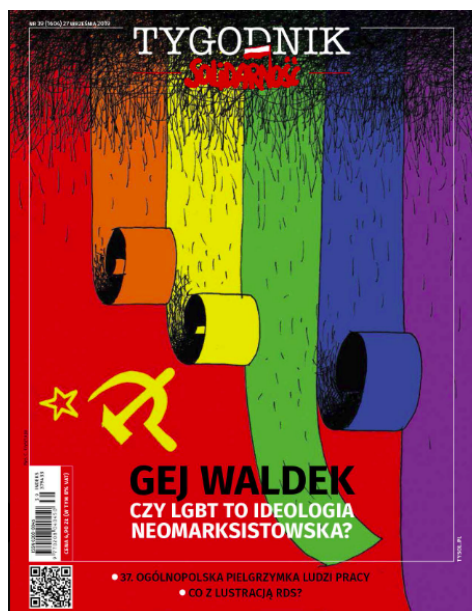
- “Solidarity at 40: how the union that brought down communism became a conservative government ally.” (15 d’octubre 2020). *Notes From Poland*.
<https://notesfrompoland.com/2020/08/28/solidarity-at-40-how-the-union-that-brought-down-communism-became-a-conservative-government-ally/>

- Tilles, D. (6 de novembre 2023). “Poland’s first ever resolution declaring area *free from LGBT ideology* withdrawn”. *Notes From Poland*.
<https://notesfrompoland.com/2023/11/02/polands-first-ever-resolution-declaring-area-free-from-lgbt-ideology-withdrawn/>

- Zubrzycki, G. (2006). *The crosses of Auschwitz: Nationalism and religion in post-communist Poland*. The University of Chicago Press.

8. Apèndix

1

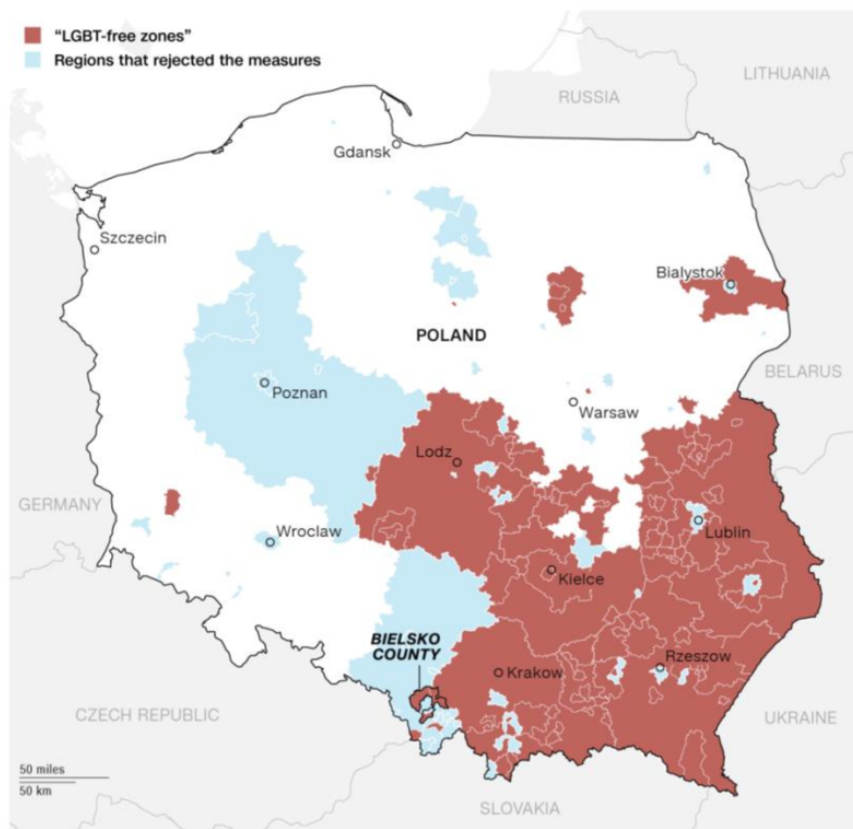
Coberta del setmanari del sindicat, *Tygodnik Solidarność*, del 27 de setembre del 2019. Captura de la portada amb el titular “Czy LGTB to ideologia neomarksistowska?”, publicada a *Notes From Poland*, 15 d’Octubre 2020.

2

Adhesiu amb el logotip creat per *Gazeta Polska*. “Strefa wolna od LGTB” (Zona lliure de LGTB). Imatge extreta de *Gazeta Trybunalska*.

“Rzecznik Praw Dziecka czy Rzecznik Praw PiS-u”. (2023). *Gazeta Trybunalska*.
<https://gazetatrybunalska.info/2023/05/rzecznik-praw-dziecka-czy-rzecznik-praw-pis-u/>

Municipis polonesos “lliures de LGTB”.

Imatge extreta de Prentis, J. (n.d.). “Policy brief: Polish LGBTQIA+ students at risk: How can schools protect them?” *Australian and New Zealand Journal of European Studies*, 15 (3).